

Na potulkách po dolnom Zemplíne

Na potulkách prírodou dolného Zemplína

BORŠA

Osídlenie a vývoj obce je spojený najmä so šľachtickými rodmi Perényiovcov (1387), Palóczyovcov (1429) a Lórantffyovcov (1615). Dominantné miesto však patrí šľachtickému rodu Rákócziovcov a hlavne osobnosti Františka II. Rákócziho, vodcu protihabsburského stavovského povstania. Ich sídlom bol renesančný hradný kaštieľ z druhej polovice 16. storočia, postavený na starších základoch pôvodného vodného hradu. Začiatkom 20. storočia bol upravený. V ňom sa roku 1676 narodil František II. Rákóczi. V parku pred vchodom je umiestnená jeho busta. V súčasnosti prebieha rekonštrukcia kaštieľa a dokumentácia tejto osobnosti. V obci je pôvodný románsky kostol z 13. storočia, neskôr prestavaný. V Borši sa pravidelne koná Tokajský festival a Boršanské dni. Turistickou atraktivitou je mŕtve rameno Bodrogu so vzácnou vodnou flórou.

Kontakt: Obecný úrad Borša, Tel: 056/679 2213

E-mail: obecborša@kid.sk

Historicky sa obec spomína v roku 1067 ako majetok hradu Tokaj. Architektonickou dominantou obce je neskoroklasicistický rímskokatolícky kostol Narodenia Panny Márie z roku 1858. Je v ňom umiestnený cenný závesný obraz „Vzkriesenie Lazara“ z roku 1871 od V. Klímkoviča.

V obci sa zachovali pôvodné hlinené domy z valkov z polovice 19. storočia. Boli dvojpriestorové, omazané a obielené, prikryté valbovou strechou, neskôr škridlou, s maštalou vžadu. Pred vstupom do obce je židovský cintorín.

Obchodovanie s vínom v 19. storočí ovládali Židia. V honoch Čierna hora a Hrachovisko je 43 ha viníc patriacich do tokajskej oblasti.

V kultúrnom živote obce má rozhodujúce miesto folklórna skupina „Čerhovský strapec“ s ľudovou hudbou a aktivity uvedené v kalendári podujatí.

Kontakt: Obecný úrad Čerhov

Tel.: 056/6792217

E-mail: obeccerhov@kid.sk

ČERHOV

CYKLODEPO - Tel.: 056/6722311, 0905 836 027
Služby: **čosbae opravy, úschovňa a po žičovňa**
bicykliov, hygienické zariadenie, sprchy, tbytovanie.

Cykloturistický stacionár - oddychové centrum,
rochádza sa pri železničnej stanici, Dlhá ulica.
možnosť oddychu a posedenia aj vo vinnej pivničke.

Tradičný nábytok vidieckej usadlosti, výhava,
„tkané pokrovcé“. Predstavujeme vám
historický tokajský vidiek na ploche 240 m².

september - Tokajský festival. Prehliadka ľudových
šibonov spojená s ponukou tradičných jedál, zážvav
očerňavskou burčiaku.

ČERNOCHOV

Dominantou obce je klasicistický kostol reformovanej kresťanskej cirkvi postavený v roku 1793, veža v 19. storočí.

V obci je 102 ha tokajských vinohradníckych honov. Na Černochovskej lúčke je chránené nálezisko ponikleca.

V obci je niekoľko vínnych pivníc malopestovateľov.

Kontakt: Obecný úrad Černochovo

tel.: 056/679221

E-mail: obeccernochovo@kid.sk

LADMOVCE

Ležia na juhovýchodnom úpätí Zemplínskych vrchov s vinicami na odlesnených svahoch. Stredoveká obec bola známa pálením vápna. Ladmovce majú vinohradnícku tradíciu a známe sú aj ťažbou kameňa. V katastrálnom území obce je Štátna prírodná rezervácia Kašvár – izolovaný vápencový ostrov so vzácnym trávnyim spoločenstvom stepného rázu. Je tam tiež mŕtve rameno Bodrogu a chránená prírodná lokalita Ladmovský močiar trstinového typu, hniezdisko volaviek purpurových.

Kostol reformovanej kresťanskej cirkvi je datovaný v rokoch 1826 – 1835.

Atrakciou je možnosť platených poľovačiek.

Kontakt: Obecný úrad Ladmovce, tel.: 056/6376124

E-mail: obecladmovce@kid.sk

Malá Třňa

srdce tokajskej
vinohradnickej oblasti

Správy o vinohradoch v Malej Třni sú z rokov 1390, 1475, 1567 a ďalších. V roku 1475 třňanské vinice patrili kláštrom v Újhelyi, meštianskej rodine v Lelesi a iným vlastníkom. Zápis z roku 1851 podčiarkuje, že malotřňanské víno je osobitne cenené pre jeho korenistú chuť. V obci je starodávny kostol reformovanej kresťanskej cirkvi, ktorý bol prestavaný v štýle maďarských kostolov v roku 1656. Z uvedeného roku sú aj maľby, rytiny, podobizne, erby a nápisy. Malá Třňa je srdcom slovenskej časti Tokajskej vinohradnickej oblasti s 306,72 ha viníc v 11 honoch. Má tufové pivnice z 15. a 16. storočia, predovšetkým národnú kultúrnu pamiatku - historickú tokajskú pivnicu v majetkovej správe firmy Tokaj&Co s.r.o., ale aj pivnice ďalších výrobcov tokajských vín. V obci pôsobí pri miestnej organizácii Csemadoku folklórna skupina Aszú.

Kontakt: Obecný úrad Malá Třňa
Tel.: 056/6793351
E-mail: obecmalatrna@kid.sk

Veľká Třňa

Architektonickými dominantami obce sú kostoly a vinne pivnice. Pôvodne románsky kostol z polovice 13. storočia bol v 16. a 17. storočí rozšírený, neskôr opravený (1834) a v prvej tretine 20. storočia obnovený. Klasicistický gréckokatolícky kostol Najsvätejšej Trojice bol postavený okolo roku 1828. Má barokovú cibulovú vežu, korébové rímsy a lizénové rámy. Hlavný oltár a štyri bočné oltáre sú z čias výstavby kostola. Zaujímavým architektonickým prvkom v krajine je aj sústava historických: tufových pivníc miestnych vinohradníkov.

Kontakt : Obecný úrad Veľká Třňa
Tel.: 056/6793312
E-mail: obecvelkatrna@kid.sk

Veľká a Malá Bara

Vínny domček = borház

Rybník a chatová osada pre 40 ľudí

V obci je 79 ha tokajských honov. V Malej Bare sa nachádza pôvodne románsky kostol reformovanej kresťanskej cirkvi z polovice 13. storočia. Bol viackrát opravovaný. Časť interiéru je zo začiatku 17. a 18. storočia. Pôvodný charakter si zachoval kostol reformovanej kresťanskej cirkvi z roku 1801 v časti obce Veľká Bara. V obci je niekoľko vínných pivníc malopestovateľov. Časť katastra obce sa nachádza v CHKO Latorica.

Kontakt: **Obecný úrad Bara**

Tel.: 056/6792243,

E-mail: obeckara@kid.sk

Viničky

Z názvu obce možno usudzovať, že sa tam nachádzali vinice ešte pred vznikom sídliska. Csákyovci a Andrásyovci mali na južných svahoch Zemplínskych vrchov veľké vinice, pivnice, kúriu a kaplnku sv. Jozefa z roku 1880. V súpise z roku 1865 mali Viničky 97 ha rodiacich vinohradov, ktoré patrili prevažne grófovi Gyulovi (Júliusovi) Andrásymu. V obci je reformovaný klasicistický kostol z roku 1839, areál Strednej odbornej školy vinohradnícko-ovocinárskej, Csákyovská kúria, kúpele Hatfa, chatová základňa detského tábora, chránené nálezisko teplomilnej vegetácie na vrchu Borsuk. V súčasnosti je v obci osem tokajských vinohradníckych honov s výmerou 133 ha. Pôsobí tu ženská folklórna spevácka skupina Tokajský trapec.

Kontakt: **Obecný úrad Viničky**, tel.: 056/6373281

E-mail: obecviničky@kid.sk

SLOVENSKÉ NOVÉ MESTO

Reštaurácia Tulipán

V obci Slovenské Nové Mesto nájdete konferenčnú budovu pre 100 účastníkov s možnosťou ubytovania. Reštaurácia TULIPÁN ponúka celodenné stravovanie s kapacitou 50 stoličiek. Stravovacie zariadenie pre 70 hostí sa volá Čelejka. Miestny kostol je z polovice 18. storočia. V centre obce je hraničný prechod pre peších a cykloturistov do Maďarska.

Kontakt:

Obecný úrad Slovenské Nové Mesto

Tel.: 056/6683580

E-mail: obec Slov.n.m@stonline.sk

Rímskokatolícky kostol sv. Cyrila a Metoda

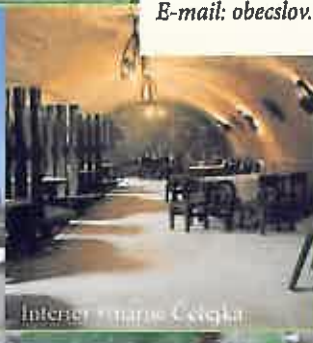
Park M. R. Štefánik, v pozadí kultúrny dom, amfiteáter, stravy a ubytovacie zariadenie pre 25 ľudí

Park sv. Floriána - oddychová zóna

Vnútorný Čelejka

Interiér reštaurácie Čelejka

Významné archeologické nálezisko z 1. storočia n.l., vandalské žiarové hroby z 2. storočia, z doby rímskej, slovanské z 9.a 10. storočia, staromaďarský hrob kniežata pod mohylou z 10. storočia. V rokoch 1299 – 1666 sa tu konali župné zhromaždenia a Zemplín bol sídelným miestom Zemplínskej župy. Roku 1572 získala obec jarmočné právo. Vinice sú doložené v chotári obce od roku 1598.

Pamiatky: slovanské hradisko z 9. storočia, kostol reformovanej kresťanskej cirkvi zo 17. storočia so zachovaným gotickým pôdorysom zo 14. storočia, na základoch staršej sakrálnej stavby z 11. storočia. Gréckokatolícky kostol Nanebovzatia Pána zo začiatku 19. storočia (oba kostoly stoja na mieste stredovekého župného zemplínskeho hradu), župný dom.

Príroda: Latorické lužné lesy. V kultúrnom živote obce majú rozhodujúce miesto Zemplínske dni a regionálna prehliadka cirkevných spevokolov.

Kontakt: Obecný úrad Zemplín

Tel.: 056/6376132

E-mail: obeczemplin@kid.sk

ZEMPLÍN

Tokajské cyklotrasy - navigačný manuál

Motto:

Kto vidí bicykel ako sedemmilové čižmy, vždy a všade po ruke pripravený, ten pravidelnou jazdou si životný štýl spestruje a pozitíva života utužuje.

52,6 km cykloturistických trás, z toho 47,5 km vyznačených,
sa nachádza v južnej časti okresu Trebišov v tokajskej vinohradníckej oblasti
a na južných svahoch Zemplínskych vrchov.

Košický samosprávny kraj na podporu cestovného ruchu v tokajskej vinohradníckej oblasti pripravil a vydal túto príručku, ktorá poskytuje návštevníkovi prehľad o turistických zaujímavostiach na trasách, informácie o producentoch tokajských vín a možnostiach kultúrnych a spoločenských zážitkov pri návšteve obcí v tejto najvýchodnejšej časti Slovenska.

V prehľadnom kalendári kultúrno-spoločenských aktivít sa môže čitateľ dozvedieť o podujatiach, ktoré lákajú návštevníkov najmä v letných mesiacoch.

Cykloturistické trasy v „Tokaji“ sú napojené na plánovanú Medzibodrožskú cyklotrasu, na cezhraničnú diaľkovú cyklotrasu F. Rákocziho v dvoch smeroch: na južnú, smerujúcu do Sárospataku a na severnú, smerujúcu do Holoházy v Maďarskej republike. Pokračovaním Tokajskej cyklotrasy smerom na západ je napojenie na diaľkovú MTB cyklotrasu v Slánskych vrchoch, odtiaľ do Košíc a do Prešova.

Autor projektu: Milan Filip

TOKAJSKÁ VINOHRADNÍCKA OBLASŤ

Aj napriek tomu, že tokajská oblasť je najmenšou zo šiestich slovenských vinohradníckych oblastí, ide zároveň o najatraktívnejšiu vinohradnícku oblasť Slovenska. Slovenskú tokajskú vinohradnícku oblasť s výmerou 908 ha tvorí 7 obcí trebišovského okresu: Čerhov, Černochovej, Veľká Trňa, Malá Trňa, Slovenské Nové Mesto, Viničky a Bara.

Názov oblasti je odvodený od staroslovanského slova „STOKAJ“, čo v prenesenom zmysle slova označuje sútok rieky Tisy a Bodrogu. Jedinečnosťou tejto oblasti je tradičná technológia výroby vín s využitím ušľachtilej plesne *Botrytis cinerea*, ktorá dáva tokajskému vínu jeho neodmysliteľnú vlastnosť, farbu a chuť.

História pestovania viniča v tokajskej oblasti siaha do čias nadvlády Rimanov. Po zničení vinohradov tatárskymi vpádmi zabezpečil obnovu tokajských viníc uhorský kráľ Belo IV. Do vyľudnenej časti krajiny povolal a kolonizoval Talianov, ktorí priviezli aj základnú odrodu Furmint.

Dobytie územia Turkami v roku 1528 rozvoju vinohradníctva nepomohlo. Práve z tohto obdobia pochádzajú viaceré tokajské pivnice, ktoré boli budované ako úkryty pred lúpežnými vojskami. V 17. a 18. storočí sa o rozmach tejto časti Slovenska zaslúžili kráľovské mestá horného Uhorska - Prešov, Bardejov, Levoča, Košice a Kežmarok, ktoré mali v tokajskej oblasti vlastné, ale aj prenajaté vinice. V tomto období bolo tokajské víno vyhľadávaným artiklom aj v Poľsku. Pravosť tokajského vína označovalo pomenovanie „samorodný“.

Najväčšiu slávu a obdiv získalo tokajské víno na francúzskom kráľovskom dvore za panovania Ľudovíta XIV. Z tohto obdobia pochádza slávny výrok: „**Vinum regum - rex vinorum**“, alebo „**víno kráľov - kráľ vín**“. K slávnym konzumentom tohto lahodného moku patrili aj také významné osobnosti, akými boli cár Peter Veľký, či jeho nasledovníčka Katarína.

V súčasnosti sa v slovenskej časti tokajskej vinohradníckej oblasti produkujú vína odrodové - Furmint, Lipovina, Muškát žltý, vína suché - Omšové, Tokajské samorodné suché a vína sladké - Tokajské samorodné sladké, Tokajský výber 3- až 6-putňový.

Z histórie tokajského vinohradníctva

Prvý tokajský výber „ASZU“, vyrobil Matej Laczkó zo Szepsi (v súčasnosti Moldava nad Bodvou), dvorný evanjelický kňaz na veľkonočné sviatky roku 1630.

Ludový názov „aszu“ pravdepodobne vznikol z latinského názvu „passa uva“ - uhynuté hrozno. Zber cibéb bol roku 1655 uzákonený článkom 79, ktorý uvádza A. Szirmay v Notitia topographica..., Buda, 1803, strana 22:

„Tokajský výber dozrieva 8-10 rokov a potom ho natievali do fliaš“.

Výbery „aszu“ neboli hlavným vinárskym produktom tokajskej oblasti. Prvenstvo patrilo ťažkým, samorodným, pečienkovým vinám. Stolové vína sa vyrábali len vo veľmi zlých rokoch, keď furmint celkom nedozrel. Takým zlým rokom bol napríklad rok 1902, ale aj mnohé ďalšie.

V rokoch predmnichovskej ČSR došlo k oživeniu slovenského tokajského vinohradníctva a vinárstva. V súčasnosti je registrovaných 908 ha pravých tokajských vinohradov z celkovej výmery regiónu 16068 ha.

Zvest' o nevšednej kvalite tokajského vína sa stretla s ocenením aj u pápeža na Tridentskom koncile. Anton Szirmay v tejto súvislosti spomína, že existuje presný záznam, podľa ktorého kardinál Juraj Draškovič, ktorý zastupoval uhorských rímskokatolíkov na Tridentskom koncile, priniesol na snem tokajské víno vyrobené v obci Tálya. Keď pápež ochutnal toto víno prekvapený jeho vynikajúcou kvalitou vyhlásil: „Summum pontificem Talia vina decent“ (Také víno poteší aj najvyššieho kňaza).

Veľmi rozšírená bola v 17. a v prvej polovici 18. storočia povest', že tokajské hrozno obsahuje „rastlinné zlato“.

Počas vpádu Tatarov v roku 1567 boli vinohrady v Malej a Veľkej Trni zničené a obce z veľkej časti vypálené. 17. júla 1660 vtrhlo do Malej Trne cisárske vojsko, ktoré vydrancovalo pivnice a odviezlo sudy s vínom.

V 18. storočí sa najviac tokajského vína vyvážalo do Poľska, Ruska a Nemecka. Ruský cár Peter Veľký a Katarína II. obzvlášť obľubovali tokajské vína. Skutočnosť, že toto víno bolo synonymom najvyššej kvality potvrdzuje nariadenie z roku 1737, podľa ktorého iba víno z chotárov 21 obcí bolo možné v obchode označiť ako Tokajské.

Na území horného Uhorska (Slovenska) sa z týchto lokalít nachádzala Malá Trňa. Kvalitu tokajských vín totiž predurčovali základné tokajské kultivary (furmint, lipovina, muškát žltý), pôdne i klimatické podmienky a optimálne činitele ich dozrievania v mikroflóre tufových pivníc.

Z histórie tokajského vinohradníctva

Vinohradníctvo na východnom Slovensku existovalo už od dôb rímskeho panstva v Panónii, t.j. od 3. storočia nášho letopočtu. Významnou archeologickou pamiatkou, je vinohradnícky nôž z doby Alamenev v Nižnej Myši z 3. storočia nášho letopočtu. Tento nález z mladšej doby rímskej, rovnako ako podobná pamiatka z obce Zemplin, potvrdzuje existenciu vinohradníctva na východnom Slovensku už v tomto období. V záznamoch Jágerského episkopátu za vlády Ľudovíta I. je uvedené, že povinné desiatky z vína prinášali cirkevnému úradu v Zemplinskej župe v roku 1380 viac ako 10 tisíc dukátov. Záznamy potvrdzujú existenciu vinohradov v roku 1390 v Malej Trni a Borši a v roku 1410 aj v Bare. V druhej polovici 16. storočia začali vinič pestovať na väčších plochách.

Pre názornosť dobového vinohradníctva uvádzame produkciu vína z tejto vinohradníckej oblasti v džberoch a v litroch:

Obec rok	Malá Trňa		Veľká Trňa	
	džbery	= litre	džbery	= litre
1567	2694	1 131 480	2014	845 880
1568	3193	1 341 060	2605	1 094 100
1571	4579	1 923 180	2812	1 181 040

V slovenskej časti Zemplína sú informácie Z rokov 1576 a 1577 o výrube desiatku z vína zo 78 obcí. Celkovú produkciu možno odhadnúť na 30-50 tisíc džberov vína ročne (1 džber - 420 l). Centrom slovenskej tokajskej vinohradníckej oblasti boli obce Malá a Veľká Trňa. Ich produkcia vína sa v tretej tretine 16. storočia zvyšovala. Napríklad v roku 1567 dosiahla Malá Trňa 2694 džberov t.j. 1 131 480 litrov vína. V roku 1573 však už trňanskí vinohradníci vyrobili 5248 džberov vína t.j. 2 204 160 litrov. Vo Veľkej Trni bola výroba vína nižšia. V roku 1567 - 2014 džberov t.j. 845 880 litrov a v roku 1573 - 2903 džberov t.j. 1 219 260 litrov.

Na základe zverejnenia týchto údajov chceme poukázať na významnosť a význačnosť tokajskej lokality v evolučnom procese napredovania a premeny oblasti na novú, „vinohradnícko - produkčnú“.

Tokajské cyklotrasy

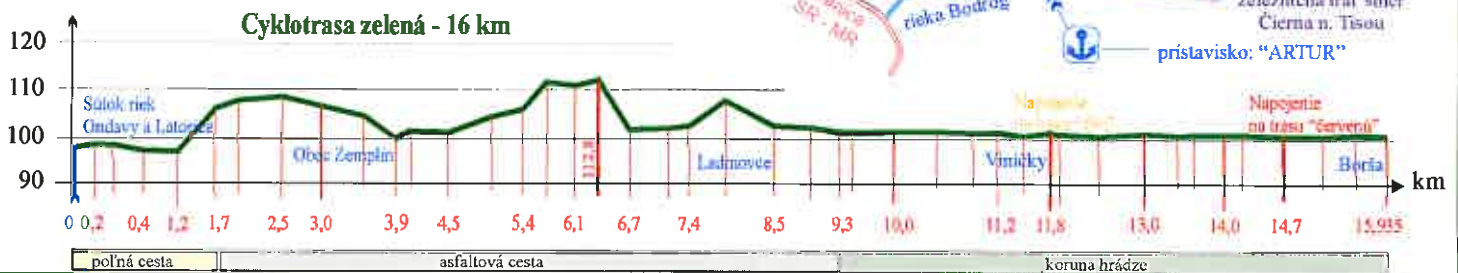

- Trasa zelená: Borša - Viničky - Ladmovce - Zemplín - "prameň" rieky Bodrog
- Trasa červená: Čerhov - Veľká Tŕňa - Malá Tŕňa - Černochovo - Malá Bara - Borša - Borša kaštieľ.
- Trasa žltá: Slovenské Nové Mesto - (Malá Tŕňa) - Čelejka - Veľká Bara - Malá Bara - lesnou cestou na rekreačné stredisko Hatta - Viničky

Zelená trasa: 16 km
 Prameň rieky Bodrog,
 Zemplín, Ladmovce,
 Ladmovce prístav,
 Viničky, Borša.
 (po hrádzi Bodrogu)

Prevýšenie
 v m.n.m.

Vysvetlivky:

— cesta I. triedy

— železničná trať

~ vodná cesta

Zemplín - chalupárska rekreácia, vodný splav, významné slovanské archeologické nálezisko z 9. storočia, župný dom, gotický pôdorys kostola zo 14. storočia, obnovené sakrálné stavby z obdobia 19. storočia.

Ladmovce - športovo-rekreačný prístav na rieke Bodrog, štátna prírodná rezervácia Kašvár, kostol reformovanej cirkvi z r. 1826. Ladmovecký močiar - hniezdisko volavky purpurovej. Atrakciou je možnosť platených poľovačiek.

Viničky - významná výrobná-distribučná vinárska zóna. Ubytovacie a stravovacie zariadenia, najmä športovo-rekreačná zóna Hatta. Z pamiatok možno vidieť kaplnku sv. Jozefa z r. 1869 a grófsku kúriu z 18. storočia (toho času neprístupná).

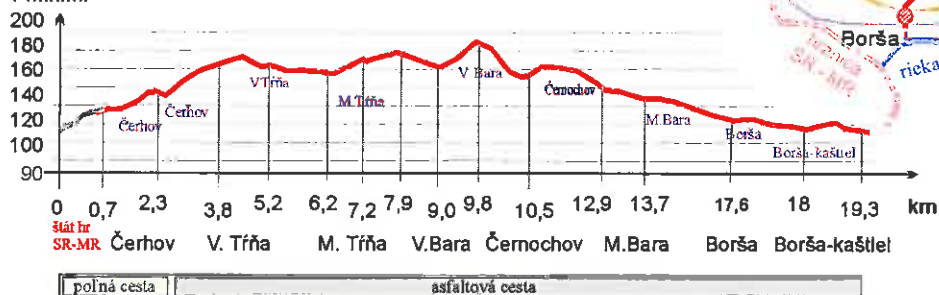
Trasa červená: 19,3 km

Čerhov, Veľká Trňa, Malá Trňa, Černochovo, Malá Bara, Veľká Bara, Borša, Borša kaštieľ.

Prevýšenie v m.n.m.

Cyklotrasa červená - 19,3 km

Čerhov - vína pivnica, odpočívadlo, informačné stredisko, cyklistický servis - DEPO v km 2,5 a Dom Tokajských tradícií. V kultúrnom živote sa obec prezentuje festivalom ľudových zvykov, tradícií a folklórnou skupinou. **Veľká Trňa** - zoskupenie historických vinných pivníc s odbočkou na odpočívadlo pre návštevníkov s hygienickým vybavením. Odbočka do turistického zariadenia J&J Ostrožovič. **Malá Trňa** - zoskupenie historických vinných pivníc, vinohradnícke prostredie, amfiteáter, kultúrno-spoločenské podujatia podľa kalendára podujatí. Na ceste možno zabočiť k vinárovej p. Bojkovskému, maloproducentovi Tokajského vína s ponukou ubytovacieho zariadenia pre 10 osôb. **Černochovo** - historický kostol, odpočívadlo v sade podľa smerovky. **M. Bara** - križovatka trasy "žltej a červenej" - odpočívadlo s informačnou tabuľou. Na ceste ďalej možnosť navštíviť rybník a chatovú osadu pre 48 návštevníkov. **Čelejka** - na žltej trase - ponuka spoločenských, stravovacích i ubytovacích kapacít. **Borša** - kultúrno-spoločenské podujatia v areáli kaštieľa a parku. Termálny prameň - kúpalisko.

Trasa žltá: 15,2 km:

Viničky, rekr.stredisko Hatfa, Malá Bara, Veľká Bara, Čelejka, Katy, Karlov dvor, Slovenské Nové Mesto. S možnosťou odbočky poľnou cestou na Ladmovce, Ladmovce prístav s prechodom na zelenú trasu smer Borša - Zemplín. Prechod na červenú cyklotrasu pred obcou Malá Bara.

Vysvetlivky:

- cesta I. triedy
- železničná trať
- vodná cesta

Prevýšenie v m.n.m.

Cyklotrasa "žltá" - 15,2 km

Viničky - výrobná distribučná vinárska zóna so sídlom viacerých vinárskych spoločností. Prístupovou cestou s asfaltovým povrchom sa dostaneme do chatovej lokality Hatfa. Športovo-rekreačná zóna, ubytovacie kapacity chatového a chatkového typu, škola v prírode. Mäkkou lesnou cestou sa dostaneme do obce M. Bara a potom do obce V. Bara. Na ceste je možné pokračovať do rekreačného zariadenia Čelejka. **Slovenské Nové Mesto** - stravovacie zariadenie Tulipán, hraničný prechod do MR. významné podujatie na 1.mája - Dedovizeň - "Tokaj v Európe". Benzínová pumpa spol. Agent 007 s možnosťou občerstvenia, ubytovania pre 40 ľudí a vyhliadková veža.